

PROCEDURA ORGANIZACJI WYCIECZEK SZKOLNYCH

CENTRUM KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO I USTAWICZNEGO

W SOSNOWCU

ul. Gen. Grota Roweckiego 64

PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r., poz.996 i 1000)
2. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U z 2001 r., Nr 135, poz. 1516 z późniejszymi zmianami).
3. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lipca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2018 r., poz. 1533).
4. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2018 r., poz. 1055).
5. Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. "Prawo o ruchu drogowym" (Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 z późniejszymi zmianami)
6. Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz.U. 2017 poz. 2361)
7. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz.U. 1997 nr 133 poz. 884)
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69 z późniejszymi zmianami)

Spis treści

Rozdział I - Postanowienia wstępne	3
Rozdział II – Organizacja wycieczek	5
Rozdział III - Podstawowe zasady bezpieczeństwa i opieki nad uczniami w czasie wycieczek	8
Rozdział IV – Szczegółowe zasady bezpieczeństwa na wycieczkach szkolnych i imprezach	10
Rozdział V – Postanowienia końcowe	14

Rozdział I - Postanowienia wstępne

1. Szkoła może organizować dla słuchaczy i uczniów różnorodne formy krajoznawstwa i turystyki stanowiące integralną część działalności wychowawczej szkoły.
2. W organizowaniu form krajoznawstwa i turystyki szkoła może współdziałać ze stowarzyszeniami i innymi podmiotami, których przedmiotem działalności jest krajoznawstwo i turystyka.
3. Organizowanie przez szkoły krajoznawstwa i turystyki ma na celu w szczególności:
  - poznawanie kraju, jego środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii,
  - poznawanie kultury i języka innych państw,
  - poszerzanie wiedzy z różnych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego,
  - wspomaganie rodziny i szkoły w procesie wychowania,
  - upowszechnianie wśród uczniów zasad ochrony środowiska naturalnego oraz wiedzy o składnikach i funkcjonowaniu rodzimego środowiska przyrodniczego, a także umiejętności korzystania z zasobów przyrody,
  - upowszechnianie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej oraz podnoszenie sprawności fizycznej,
  - poprawę stanu zdrowia uczniów pochodzących z terenów zagrożonych ekologicznie,
  - przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym, w szczególności w ramach profilaktyki uniwersalnej,
  - poznawanie zasad bezpiecznego zachowania się w różnych sytuacjach.
4. Organizowanie krajoznawstwa i turystyki odbywa się w formach:
  - wycieczek przedmiotowych – inicjowanych i realizowanych przez nauczycieli w celu uzupełnienia programu nauczania w ramach jednego lub kilku przedmiotów,
  - wycieczek krajoznawczo-turystycznych o charakterze interdyscyplinarnym, w których udział nie wymaga od uczniów przygotowania kondycyjnego i umiejętności posługiwania się specjalistycznym sprzętem, organizowanych w celu nabywania wiedzy o otaczającym środowisku i umiejętności zastosowania tej wiedzy w praktyce,
  - specjalistycznych wycieczek krajoznawczo-turystycznych, w których udział wymaga od uczniów przygotowania kondycyjnego, sprawnościowego i umiejętności posługiwania się specjalistycznym sprzętem, a program wycieczki przewiduje intensywną aktywność turystyczną, fizyczną lub długodystansowość na szlakach turystycznych

– zwanych dalej „wycieczkami”.
5. Wycieczki mogą być organizowane w kraju i za granicą. Zgodę na zorganizowanie wycieczki wyraża dyrektor szkoły zatwierdzając kartę wycieczki, do której dołącza się listę uczniów biorących udział w wycieczce (podpisaną przez dyrektora). Wzór karty wycieczki i listy uczniów określa załącznik nr 1 i nr 2.

6. Szkoła może organizować wycieczki zagraniczne w formach, o których mowa w punkcie 4. Zgodę na zorganizowanie wycieczek wyraża dyrektor szkoły po zawiadomieniu organu prowadzącego i organu sprawującego nadzór pedagogiczny, przekazując kartę wycieczki. Zawiadomienie, o którym mowa zawiera w szczególności:
  - nazwę kraju,
  - cel wycieczki,
  - czas pobytu,
  - liczbę uczniów, w tym uczniów niepełnosprawnych,
  - program wycieczki,
  - imię i nazwisko oraz numer telefonu kierownika wycieczki oraz liczbę opiekunów,
  - środek transportu
7. Wycieczka przedmiotowa odbywająca się podczas planowej lekcji danego przedmiotu powinna być zgłoszona dyrektorowi lub jego zastępcy, a następnie odnotowana w dzienniku lekcyjnym. Wycieczka przedmiotowa odbywająca się podczas innych lekcji powinna uzyskać zgodę dyrektora lub jego zastępcy i zostać odnotowana w dzienniku lekcyjnym przez organizatora wycieczki.
8. Organizację i program wycieczek oraz imprez dostosowuje się do wieku, zainteresowań i potrzeb uczniów, ich stanu zdrowia, kondycji, sprawności fizycznej i umiejętności.
9. Każdy wyjazd lub wyjście młodzieży poza szkołę musi się odbywać za zgodą dyrektora lub jego zastępcy.
10. Krajoznawstwo i turystyka są organizowane w trakcie roku szkolnego, w szczególności w ramach odpowiednio zajęć dydaktyczno-wychowawczych lub opiekuńczych, z wyjątkiem okresu ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej. Udział uczniów niepełnoletnich w wycieczkach, z wyjątkiem przedmiotowych, odbywających się w ramach zajęć lekcyjnych wymaga zgody ich przedstawicieli ustawowych w formie pisemnej.
11. Uczestnicy wycieczek podlegają ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków, a w przypadku wycieczki zagranicznej - ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia na rzecz osób biorących udział w wycieczce.
12. Działalność szkoły w zakresie krajoznawstwa i turystyki, w tym koszty przejazdu, zakwaterowania i wyżywienia kierowników i opiekunów wycieczek, może być finansowana ze środków szkoły, a w szczególności:
  - a) z odpłatności uczniów biorących udział w wycieczce,
  - b) ze środków pochodzących z działalności samorządu uczniowskiego i organizacji młodzieżowych działających na terenie szkoły,
  - c) ze środków wypracowanych przez uczniów,
  - d) ze środków przekazanych przez radę rodziców, a także osoby fizyczne i prawne.
13. Kierownik wycieczki oraz opiekunowie nie ponoszą kosztów udziału w imprezie.

Rozdział II - Organizacja wycieczek

1. Wycieczkę przygotowuje się pod względem programowym i organizacyjnym, a następnie informuje się uczestników i ich rodziców o podjętych ustaleniach, a w szczególności o: celu, trasie, harmonogramie i regulaminie.
2. Zapewnienie opieki i bezpieczeństwa przez szkołę uczniom podczas wycieczek i imprez odbywa się w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie ustawy prawo oświatowe.
3. Program wycieczki organizowanej przez szkołę, listę uczestników, imię i nazwisko kierownika oraz liczbę opiekunów zawiera karta wycieczki, którą zatwierdza dyrektor lub jego zastępca.
4. Dyrektor szkoły lub jego zastępca wyznacza kierownika wycieczki spośród pracowników pedagogicznych szkoły.
5. **Kierownik wycieczki:**
  - opracowuje program i regulamin wycieczki,
  - zapoznaje uczniów, rodziców i opiekunów wycieczki z programem i regulaminem wycieczki oraz informuje ich o celu i trasie wycieczki,
  - zapewnia warunki do pełnej realizacji programu wycieczki i przestrzegania jej regulaminu oraz sprawuje nadzór w tym zakresie,
  - zapoznaje uczniów i opiekunów wycieczki z zasadami bezpieczeństwa oraz zapewnia warunki ich przestrzegania,
  - określa zadania opiekunów wycieczki w zakresie realizacji programu wycieczki oraz zapewnienia opieki i bezpieczeństwa uczniom,
  - nadzoruje zaopatrzenie uczniów i opiekunów wycieczki w odpowiedni sprzęt, wyposażenie oraz apteczkę pierwszej pomocy,
  - organizuje i nadzoruje transport, wyżywienie i noclegi dla uczniów i opiekunów wycieczki,
  - dokonuje podziału zadań wśród uczniów,
  - dysponuje środkami finansowymi przeznaczonymi na organizację wycieczki,
  - dokonuje podsumowania, oceny i rozliczenia finansowego wycieczki po jej zakończeniu i informuje o tym dyrektora szkoły i rodziców w terminie 2 tygodni od dnia zakończenia wycieczki,
  - przekazuje uczestnikom informacje o ewentualnych przeciwwskazaniach zdrowotnych do udziału w wycieczce,
  - najpóźniej na tydzień przed planowaną wycieczką informuje dyrektora szkoły lub jego zastępcę o jej założeniach organizacyjnych,
  - najpóźniej na 3 dni przed jej rozpoczęciem przedstawia dyrektorowi szkoły lub jego zastępcy kompletną dokumentację wycieczki do zatwierdzenia,
  - uzyskuje zgodę dyrektora szkoły lub jego zastępcy w formie podpisu na karcie wycieczki,
  - zabezpiecza dokumenty finansowe: listy wpłat oraz rachunki, faktury i bilety wydawane przez uprawnione do danego rodzaju działalności podmioty gospodarcze – w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach mogą to być oświadczenia o poniesionym wydatku podpisane przez kierownika wycieczki oraz wszystkich opiekunów, jednak wydatki tego typu nie mogą przekroczyć 20 % kosztów wycieczki,

- przechowuje dokumentację finansową do końca roku szkolnego.
6. **Opiekunem wycieczki** może być pracownik pedagogiczny szkoły. W zależności od celu i programu wycieczki opiekunem wycieczki może być także osoba niebędąca pracownikiem pedagogicznym szkoły, wyznaczona przez dyrektora szkoły.
- Opiekun w szczególności:
- sprawuje opiekę nad powierzonymi mu uczniami, jest obecny na wszystkich zajęciach organizowanych podczas wycieczki,
  - współdziała z kierownikiem wycieczki w zakresie realizacji programu wycieczki i przestrzegania jej regulaminu,
  - sprawuje nadzór nad przestrzeganiem regulaminu przez uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa,
  - nadzoruje wykonywanie zadań przydzielonych uczniom,
  - wykonuje inne zadania zlecone przez kierownika wycieczki,
  - sprawdza stan liczbowy uczestników zajęć, imprez lub wycieczek przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowego,
  - współdziała z kierownikiem w zakresie realizacji programu i harmonogramu wycieczki lub imprezy.
7. W przypadku wycieczki organizowanej za granicą kierownik wycieczki lub co najmniej jeden opiekun wycieczki zna język obcy na poziomie umożliwiającym porozumiewanie się w krajach tranzytowych i kraju docelowym.
8. Kierownik i opiekunowie wycieczek są zobowiązani do ścisłego przestrzegania przepisów przeciwpożarowych, sanitarno-epidemiologicznych oraz zasad korzystania z dróg publicznych i szlaków turystycznych.
9. W przypadku choroby lub innych zdarzeń losowych uniemożliwiających, wyznaczonemu kierownikowi lub opiekunowi wycieczki, udział w wycieczce, dyrektor szkoły wyznacza jego zastępcę.
10. W przypadku choroby lub wypadku kierownik i opiekunowie są zobowiązani udzielić pierwszej pomocy oraz możliwie jak najszybciej zapewnić fachową pomoc lekarską.
11. W przypadku specjalistycznej wycieczki krajoznawczo-turystycznej, o której mowa w punkcie 4 procedury, kierownik i opiekunowie wycieczki są obowiązani posiadać udokumentowane przygotowanie zapewniające bezpieczną realizację programu wycieczki.
12. **Uczestnicy** wycieczki zobowiązani są do przestrzegania postanowień statutu szkoły, a w szczególności:
- zapoznania się z regulaminem wycieczki,
  - przestrzegania regulaminu wycieczki ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa i higieny,
  - bezwzględnego wykonywania poleceń osób odpowiedzialnych za zdrowie i życie uczestników,
  - ścisłego przestrzegania przepisów poruszania się po drogach, dworcach i przystankach komunikacyjnych,

- przestrzegania zasad poruszania się w mieście i w terenie niezabudowanym,
- zachowania daleko idącej ostrożności w lasach, na szlakach turystycznych - zwłaszcza górskich i wodnych,
- przestrzegania programu wycieczki, szczególnie ustalonych godzin zbiórki,
- oddalania się od grupy tylko za zgodą i wiedzą kierownika wycieczki,
- przestrzeganie regulaminów obowiązujących w miejscach przebywania, szczególnie ciszy nocnej oraz zachowania porządku i ochrony mienia,
- bezwzględnego dostosowania się do zakazu spożywania alkoholu, stosowania środków odurzających oraz palenia papierosów,
- przestrzegania zasad kultury osobistej oraz zachowania się w sposób nieuwłaczający godności szkoły.

Niezastosowanie się do przepisów grozi wydaleniem z wycieczki. O zaistniałym fakcie niezwłocznie zostaje powiadomiony dyrektor szkoły oraz rodzice. Rodzice zostają poproszeni o odebranie dziecka. W wypadku, gdy rodzice odmawiają odebrania dziecka, a jest ono agresywne, kierownik wycieczki może powiadomić najbliższą jednostkę policji.

13. Dokumentacja wycieczki zawiera:

- kartę wycieczki (załącznik nr 1),
- listę uczestników w dwóch egzemplarzach (załącznik nr 2),
- pisemne zgody rodziców lub prawnych opiekunów niepełnoletnich uczestników (załącznik nr 3),
- regulamin wycieczki wraz z zobowiązaniem uczniów do jego przestrzegania (załącznik nr 4),
- dowód ubezpieczenia wszystkich uczestników wycieczki od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- dokumentację finansową wycieczki,
- dokumentacja wycieczki zagranicznej powinna zawierać również *Listę podróżujących* dla wszystkich wycieczek w Unii Europejskiej, która stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 września 2005 r. w sprawie wzoru formularza listy podróżujących dla wycieczek w Unii Europejskiej oraz potwierdzenie ubezpieczenia uczestników od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia za granicą, tzn. wskazywać nazwę firmy ubezpieczającej i numer polisy (lub kserokopię polisy).

Rozdział III - Podstawowe zasady bezpieczeństwa i opieki nad uczniami w czasie wycieczek

1. Dla zapewnienia uczestnikom wycieczek pełnego bezpieczeństwa konieczne jest przydzielenie opiekunów. Decyzję o liczebności każdej grupy podejmuje dyrektor szkoły lub jego zastępca. Musi on wziąć pod uwagę wiek uczestników wycieczki, ich predyspozycje psychoruchowe, specyfikę wycieczki jak również środek lokomocji.

Przyjmuje się następujące zasady:

- jeden opiekun na 5 uczestników na szlakach wodnych oraz wycieczkach wysokogórskich,
  - jeden opiekun na 7 osób na wycieczkach rowerowych,
  - jeden opiekun na 10 osób na wycieczki górskie,
  - jeden opiekun na 10 osób w innych formach turystyki kwalifikowanej,
  - jeden opiekun na 15 osób podczas wycieczek w czasie których korzysta się ze środków komunikacji miejskiej,
  - jeden opiekun na 30 osób podczas pieszych wycieczek przedmiotowych w miejscu siedziby szkoły.
2. Wycieczki górskie (o wysokości ponad 600 m n. p. m. np.: Beskidy, Sudety) mogą prowadzić wyłącznie przewodnicy turystyczni. Wycieczki wysokogórskie (o wysokości ponad 1000 m n. p. m. np.: Tatry, Karkonosze, Beskid Wysoki) prowadzi przewodnik górski lub przewodnik turystyki górskiej. Na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego wycieczki prowadzą wyłącznie upoważnieni przewodnicy tatrzańscy.
  3. Do przewozu młodzieży należy wykorzystywać tylko pojazdy dopuszczone do przewozu dzieci.
  4. W wycieczkach rowerowych mogą brać udział uczniowie, którzy posiadają zaświadczenia o znajomości zasad i przepisów ruchu drogowego.
  5. Przed wyruszeniem na wycieczkę należy pouczyć jej uczestników o zasadach bezpieczeństwa i sposobie zachowania się w razie nieszczęśliwego wypadku.
  6. Podczas wycieczek należy bezwzględnie przestrzegać zasad bezpiecznego poruszania się po drogach.
  7. W razie wypadku uczestników wycieczki stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące postępowania w razie wypadków w szkołach i placówkach publicznych.
  8. Miejscem zbiórki uczniów rozpoczynającej i kończącej wycieczkę jest plac szkolny lub inne miejsce uzgodnione wcześniej z dyrekcją szkoły. Zakończenie wycieczki przez ucznia w innym miejscu może odbyć się wyłącznie na pisemną prośbę rodzica ucznia.
  9. Opiekunowie powinni sprawdzać stan liczbowy uczestników przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdów oraz po przybyciu do punktu docelowego.

10. Udział niepełnoletnich uczniów w wycieczce (z wyjątkiem przedmiotowych odbywających się w ramach zajęć lekcyjnych) wymaga pisemnej zgody rodziców albo opiekunów prawnych, wraz z określeniem stanu zdrowia uczestnika wycieczki.
11. Wycieczka może być odwołana z powodu braku pisemnej zgody rodziców uczniów.
12. Zabrania się prowadzenia wycieczek podczas burzy, śnieżyicy, gołoledzi. W razie gwałtownego załamania pogody należy wycieczkę odwołać lub zmienić jej harmonogram.
13. W przypadku zaginięcia - uczeń (uczniowie) bezwzględnie pozostaje w miejscu zaginięcia.
  - a). Miasto – uczeń zna miejsce postoju, plan dnia, zawiadamiamy policję, dyrektora szkoły lub jego zastępcę, rodziców.
  - b). Szlak turystyczny - uczeń wie, dokąd idziemy, zna kolor szlaku i docelowe schronisko, zawiadamiamy GOPR, schronisko, dyrektora szkoły, rodziców.
14. Uczestnicy wycieczek i imprez muszą być objęci ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Rozdział IV - Szczegółowe zasady bezpieczeństwa na wycieczkach szkolnych i imprezach

Przed wyruszeniem na wycieczkę /imprezę uczestnicy są poinformowani o zasadach poruszania się po drogach, szlakach, w autokarze, na peronach kolejowych, kąpieliskach i w lesie. Należy zabrać apteczkę pierwszej pomocy.

1. Wycieczki autokarowe:

- liczebność grupy - 1 opiekun na 15 uczniów (nie licząc kierowcy, pilota lub przewodnika),
- pojazd przewożący zorganizowaną grupę dzieci lub młodzieży w wieku do 18 lat, powinien być oznakowany z przodu i z tyłu kwadratowymi tablicami barwy żółtej z symbolem dzieci barwy czarnej. W warunkach niedostatecznej widoczności tablice powinny być oświetlone chyba, że są wykonane z materiału odblaskowego. Kierujący tym pojazdem jest zobowiązany włączyć światła awaryjne podczas wsiadania i wysiadania dzieci i młodzieży. Kierowca posiada potwierdzenie sprawności technicznej pojazdu, apteczkę pierwszej pomocy i gaśnicę. Kierowca może jechać maksymalnie 8 godzin, w rytmie 4 godziny jazdy – godzina odpoczynku (Ustawa z dnia 6 września 2001 roku o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym Dz. U. 129 poz. 1444),
- kierownik wycieczki zobowiązany jest zgłosić wyjazd autokaru wycieczkowego na policję 2 dni przed wyjazdem w celu kontroli technicznej pojazdu i dokumentacji kierowcy,
- opiekun musi przebywać ze swoją grupą w pojeździe, nie wolno rozdzielać grupy na dwa lub więcej pojazdów,
- ilość uczestników wycieczki nie może przekraczać ilości miejsc siedzących w pojeździe,
- przejście w autokarze musi być wolne,
- opiekunowie zajmują miejsca przy drzwiach oraz w części środkowej autokaru,
- uczniowie sprawiający trudności wychowawcze oraz źle znoszący podróż siedzą przy opiekunach,
- należy zabronić w czasie przejazdu: spacerowania po autokarze, podnoszenia się ze swoich miejsc, siedzenia tyłem, na oparciu oraz jedzenia,
- bagaż uczestników powinien być umieszczony w bagażniku i na półkach,
- przerwy dla zapewnienia odpoczynku i załatwienia potrzeb fizjologicznych należy organizować tylko na terenie parkingów,
- w czasie postoju należy zabronić wchodzenia na jezdnię i jej przekraczania,
- po każdej przerwie opiekun sprawdza obecność uczestników.

2. Wycieczki piesze:

- wycieczki przedmiotowe w miejscu, które jest siedzibą szkoły, bez korzystania z publicznych środków transportu - 1 opiekun na 30 uczniów,
- wycieczki na terenie miasta z korzystaniem ze środka transportu miejskiego - 1 opiekun na 15 uczniów,
- w czasie marszu jeden opiekun prowadzi grupę, drugi idzie na końcu,
- uczestnicy posiadają ubiór (a szczególnie buty) odpowiedni do miejsca i warunków atmosferycznych,

- w mieście poruszamy się po chodnikach, a poza miastem lewą stroną drogi, pojedynczo, ustępując z drogi nadjeżdżającym pojazdom. Dwójkami poza miastem chodzimy wyłącznie po drogach o bardzo małym ruchu,
- w lesie poruszamy się oznakowanymi szlakami turystycznymi (na terenie parków narodowych i krajobrazowych – wyłącznie) lub po wyznaczonych ścieżkach turystycznych,
- opiekun powinien posiadać mapę (wskazana jest znajomość terenu),
- przed wyruszeniem spod szkoły uczestnicy powinni być poinformowani o zasadach poruszania się po drogach i lesie.

3. Wycieczki w góry:

- wyruszając w góry na terenach Parków Narodowych oraz szlakach turystycznych leżących powyżej 1000m n. p. m – 1 opiekun na 10 uczestników,
- należy dokładnie zaplanować trasę, uwzględniając wiek, zaprawę górską, a także płęć uczestników,
- na wędrowkę należy wyruszać wcześniej rano, aby przed zmrokiem dojść do miejsca noclegu,
- uczestnicy powinni posiadać odpowiedni ubiór - buty sznurowane, kurtka (ze względu na zmienność pogody w górach oraz spadek temperatury wraz ze wzrostem wysokości). Ekwipunek należy zabrać w plecaku,
- wszyscy uczestnicy wycieczki powinni poruszać się wyłącznie po oznakowanych szlakach turystycznych, w ten sposób, że na początku (za przewodnikiem) ustawione są osoby słabsze kondycyjnie, a na końcu osoby najsilniejsze,
- kolumnę otwiera i zamyka osoba dorosła,
- na terenach powyżej 1000 m n.p.m. wycieczkę prowadzi wyłącznie przewodnik górski lub przewodnik turystyki górskiej,
- na terenie parków narodowych wycieczki prowadzą wyłącznie upoważnieni przewodnicy górscy.

4. Wycieczki wysokogórskie:

- wycieczki wysokogórskie - 1 opiekun na 5 uczniów + górski przewodnik turystyczny (uczniowie, którzy ukończyli 16 rok życia),
- odpowiedni ubiór – buty sznurowane, kurtka (ze względu na zmienność pogody w górach i spadek temperatury ze wzrostem wysokości), rzeczy osobiste zabieramy w plecaku,
- wszyscy uczestnicy wycieczki poruszają się wyłącznie po oznakowanych szlakach, na czele kolumny idzie osoba dorosła,
- uczestnicy wycieczki ustawieni są w ten sposób, że na początku (za przewodnikiem) ustawione są osoby najsłabsze kondycyjnie, a na końcu najsilniejsze,
- na terenach powyżej 1000 m n. p. m. wycieczkę prowadzi przewodnik górski lub przewodnik turystyki górskiej,
- na terenie Tatrzańskiego PN wycieczki prowadzą wyłącznie upoważnieni przewodnicy tatrzańscy,
- wyruszając w góry, należy dokładnie zaplanować trasę, uwzględniając wiek, zaprawę górską, a także płęć uczestników,
- na wędrowkę należy wyruszać wcześniej rano, aby przed zmrokiem dojść do miejsca noclegu.

5. Wycieczki rowerowe:

- wycieczki rowerowe - 2 opiekunów na grupę 10 - 13 uczniów (przy czym w kolumnie rowerów nie może jechać więcej niż 15 osób),
- uczestnicy wycieczek poruszających się po drogach publicznych muszą znać przepisy o ruchu drogowym. W wycieczkach rowerowych mogą brać udział uczniowie, którzy posiadają zaświadczenia o znajomości zasad i przepisów ruchu drogowego,
- prowadzący wycieczkę jedzie na początku, za nim najślabi w grupie, następnie pozostali uczniowie, drugi opiekun jedzie na końcu grupy. Z tyłu i przodu bezwzględnie jadą osoby dorosłe,
- tempo jazdy powinno być dostosowane do możliwości najślabszego uczestnika,
- odstęp między jadącymi do 5 metrów. Przerwa między kolumnami co najmniej 150 m,
- uczestnicy wycieczki jadą jeden za drugim (nie wolno jechać obok siebie), jak najbliżej prawej krawędzi drogi, zgodnie z przepisami ruchu drogowego,
- opiekun wycieczki posiada apteczkę pierwszej pomocy oraz narzędzia do ewentualnej naprawy rowerów, także zapasowe dętki i wentyle oraz pompkę,
- uczestnicy powinni posiadać strój odpowiedni do jazdy oraz kask ochronny na głowę,
- z boku tylnego bagażnika (z lewej strony) powinno być przymocowane tzw. ramię bezpieczeństwa ze światłem odbłaskowym na końcu z przodu biała chorągiewka, z tyłu wysunięty lizak zamontowany przy siodełku rowerowym,
- długość trasy do 50 km dziennie.

6. Przejazdy pociągami:

- liczebność grupy – 1 opiekun na 9 uczniów,
- opiekun musi przebywać z grupą w wagonie, nie wolno rozdzielać grupy na dwa lub więcej wagonów, w tym celu wskazane jest dokonywanie wcześniejszej rezerwacji miejsc lub przedziałów,
- zasady rozmieszczania uczniów i bagażu oraz zapewnienie środków pierwszej pomocy - jak w przypadku przejazdu autokarem,
- należy zabronić uczniom opuszczania wagonu i wychylania się przez okna,
- w czasie postoju pociągu uczniowie powinni znajdować się na swoich miejscach siedzących,
- bilety na przejazd wraz z zaświadczeniem o przejeździe grupowym oraz legitymacje szkolne uczestników powinien posiadać kierownik wycieczki.

7. Korzystanie z kąpielisk:

- uczestnicy wycieczek mogą korzystać z kąpielisk, pływalni tylko w miejscach do tego wyznaczonych i pod kontrolą ratowników oraz 1 opiekuna na 15 uczestników,
- uczestnicy wycieczek posługujących się sprzętem pływackim muszą posiadać Kartę Pływacką.

8. Zasady poruszania się z grupą w miastach:

- przed rozpoczęciem zwiedzania obiektu lub miasta, każdy uczestnik musi być poinformowany o harmonogramie wycieczki adresie/ miejscu/ pobytu docelowego, aby w razie zgubienia się potrafił dotrzeć do miejsca zbiórki,

- w trakcie pieszego poruszania się z grupą w terenie miejskim opiekunowie powinni tak podzielić obowiązki, by jeden z nich znajdował się na czele grupy i kierował nią, a drugi idąc na końcu zamykał ją,
- opiekun zamykający grupę nie może dopuścić, by któryś z uczniów pozostał za nim,
- obaj opiekunowie powinni poruszać się w granicach wzajemnego kontaktu wzrokowego, aby zapobiec zbytniemu rozciągnięciu grupy,
- prowadzenie grup po ulicach, drogach i terenach publicznych powinno odbywać się zgodnie z przepisami ruchu drogowego,
- szczególną ostrożność należy zachować przy przechodzeniu z grupą przez jezdnię, należy pamiętać, że przechodzenie powinno odbyć się w taki sposób, by cała grupa przekroczyła jezdnię razem,
- w przypadku korzystania ze środków komunikacji miejskiej należy zadbać, by wszyscy uczestnicy wycieczki znajdowali się w jednym pojeździe lub w jednej jego części (dotyczy pociągu, tramwaju, metra),
- znali nazwę przystanku, na którym grupa będzie wysiadać,
- znali orientacyjny czas przejazdu lub ilość przystanków do przejechania,
- posiadali ważne bilety na przejazd.

Rozdział V - Postanowienia końcowe

1. Uczniowie, którzy nie uczestniczą w wycieczce klasowej organizowanej w dniach zajęć szkolnych mają obowiązek udziału w zajęciach z klasą wskazaną przez dyrektora. Listę tych uczniów, wraz z rubrykami umożliwiającymi odnotowanie frekwencji, wychowawca dołącza do odpowiedniego dziennika klasowego.
2. Kierownik wycieczki powinien zaproponować rodzicom dodatkowe ubezpieczenie jej uczestników oraz poinformować ich o konsekwencjach braku ubezpieczenia.
3. Za nieprzestrzeganie przez uczniów regulaminu wycieczek szkolnych, które to zachowanie jest równoznaczne z naruszeniem statutu szkoły grożą kary przewidziane w statucie szkoły. Za szkody materialne wynikające z niewłaściwego zachowania ucznia odpowiedzialność finansową ponoszą rodzice.
4. Rodzice, którzy zadeklarowali udział swego dziecka w wycieczce, a następnie deklarację tę wycofali, zobowiązani są do pokrycia strat, jakie powstały z tego tytułu.

Załączniki:

- 1. Załącznik nr 1 – Karta wycieczki (imprezy)**
- 2. Załącznik nr 2 – wzór listy uczestników,**
- 3. Załącznik nr 3 - Zgoda rodziców/prawnych opiekunów na udział dziecka w wycieczce/imprezie szkolnej**
- 4. Załącznik nr 4 – regulamin wycieczki dla uczniów oraz zobowiązanie uczniów do jego przestrzegania.**